

Kulutusperusteiset päästöt kunnissa

Laura Saikku, Santtu Karhinen, Marja Salo

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

hiilineutraalisuomi.fi

CANEMURE

Tausta

- Syken päästölaskentaa tehty vuodesta 2020 lähtien (Syken ALas-laskentajärjestelmä, <https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/>)
- Syken käyttöperusteinen laskenta sisältää:
  - Alueperusteisesti laskettuja päästöjä, kuten maatalouden päästöt
  - Käytön perusteella laskettuja päästöjä, kuten rakennusten energiankulutuksen päästöt
- Kulutusperusteinen näkökulma täydentää käyttöperusteista laskentaa
- Päästöt voidaan erotella kotitalouksien kulutukseen, kuntien hankintoihin ja investointeihin.
- Kunnan kulutusperusteisiin päästöihin lasketaan mukaan tuonnin kautta muilla alueilla kotimaassa sekä ulkomailla aiheutuneet päästöt
- Kulutuksen päästövaikutukset ulottuvat kaikkialle maailmaan, suomalaisen kulutuksella on merkitystä myös globaalissa mittakaavassa

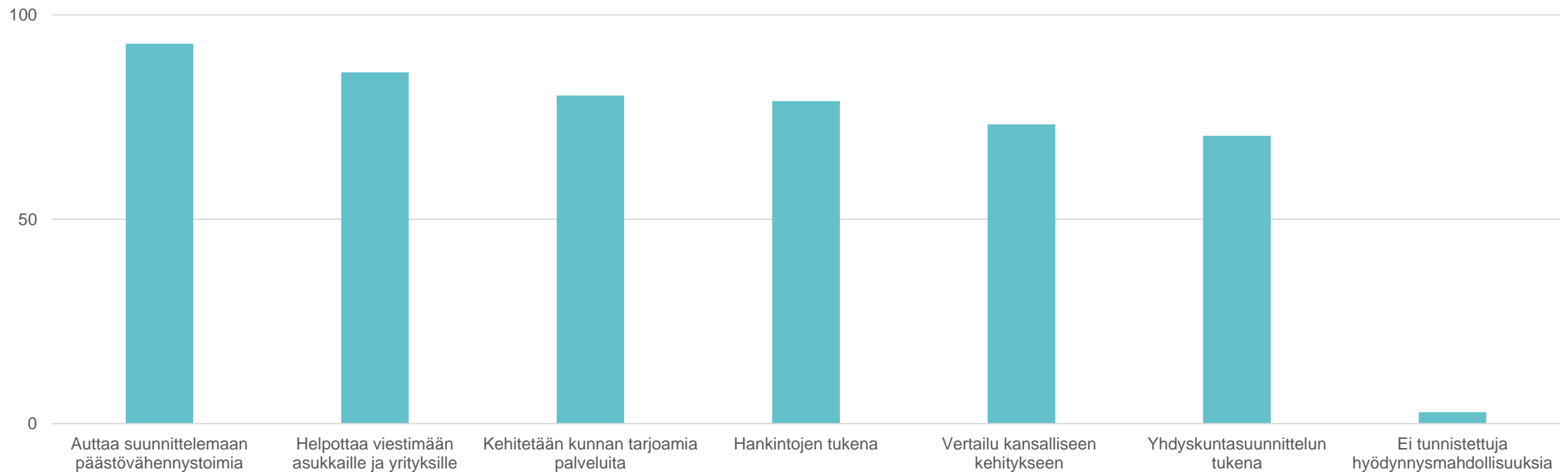
Kulutusperäisessä laskentatavassa kuntaan lasketaan päästöt, jotka ovat aiheutuneet kulutetun hyödykkeen tuotannossa riippumatta siitä, missä tuotanto on tapahtunut.

Laskennan hyödyt kuntien näkökulmasta

- Kuntakohtainen kulutusperusteinen päästölaskenta antaa entistä kattavamman käsityksen kunnan päästöistä kokonaisuudessaan sekä tietyillä sektoreilla.
- Aiempaa laajempi tietopohja päästöistä parantaa kunnan ilmastotoimien suunnittelua, kohdentamista ja priorisointia
- Rakentamisen ja ruoan kulutuksen päästöt saadaan entistä paremmin tietoon.
- Kuntaorganisaation päästövähennyksien suunnittelu ja seuranta: ruokapalvelut, yhdyskuntarakenteen suunnittelu (liikennettä ja asumista), sivistys- ja kulttuuripalvelut, hankintatoimi
- Välineitä viestintään asukkaiden ja muiden sidosryhmien suuntaan

Kulutusperusteiset päästöt tuovat kunnille tärkeää tietoa etenkin hillintätoimien suunnittelun tueksi, auttavat viestinnässä kuluttajille ja yrityksille

(Miten kunta voi hyödyntää tietoa kunnan kulutusperusteisista päästöistä?
Kunnille tehty kysely 5/2022 n=71)

■ FIN

Mallikehikko

- Ensimmäisessä vaiheessa laadittiin alueelliset ympäristölaajennetut panos-tuotosmallit kaikille Suomen 19 maakunnalle (ENVIMATalue)
- Panos-tuotosaineistot kuvaavat yritysten ja toimialojen kytkeytymisen toisiinsa: toimialojen tuotokset toimivat tuotantopanoksina toisille toimialoille sekä päätyvät erilaisina tuotteina ja palveluina loppukäyttöön (kotitalouksien kulutukseen, julkiseen kulutukseen, investoinneiksi sekä vientiin)
- Lähtökohtana on kansallinen vuoden 2015 ENVIMAT-malli
- Mallia on tarkennettu kuvaamaan kunkin alueen tuotanto- ja kulutusrakennetta, tuontia ja vientiä, energian tuotantoa ja kulutusta sekä ei-energiaperäisiä khk-päästöjä
- Tarkkuustaso: 137 toimialaa, 225 tuoteryhmää

Mallikehikko

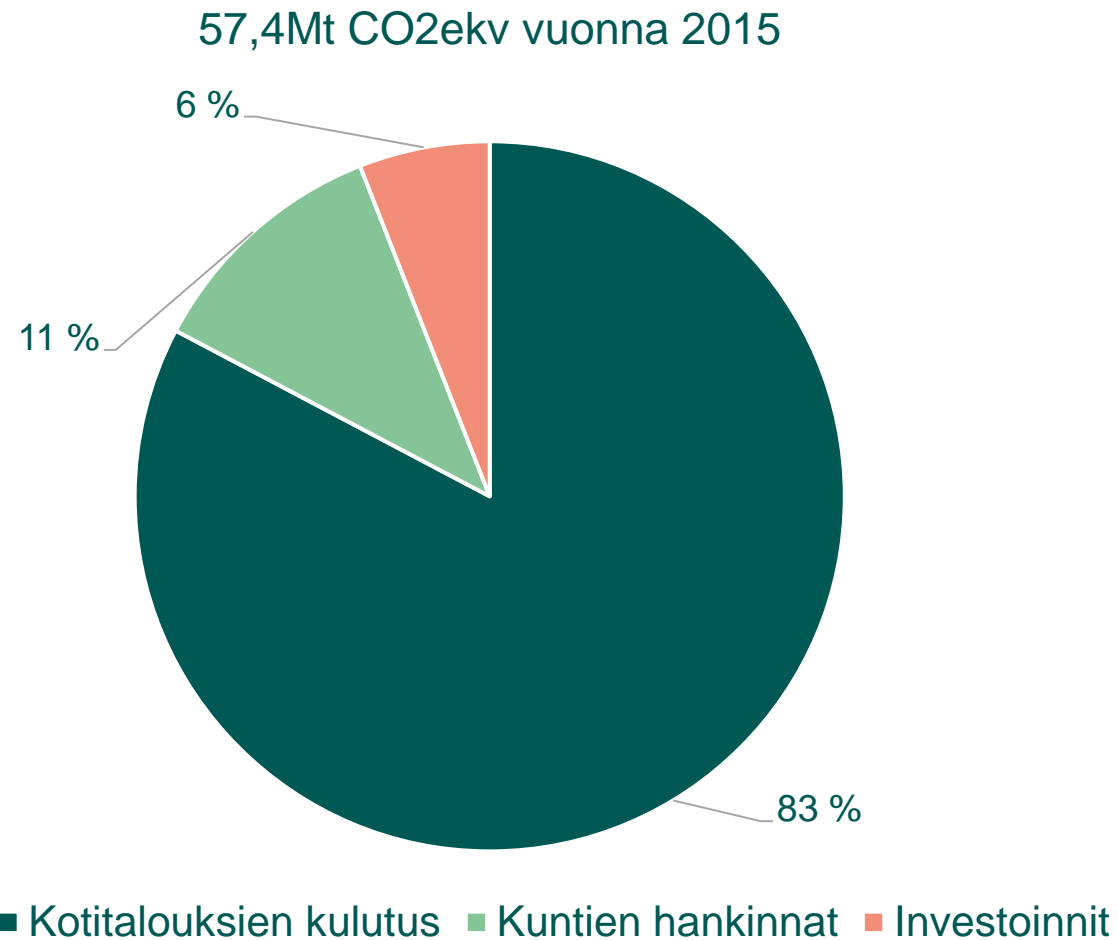
Maakuntamalleista muodostettiin tuoteryhmäkohtaiset päästökertoimet, joilla laskettiin kasvihuonekaasupäästöt

- Kuntien hankintamenoista (35 luokkaa)
- Kuntien investoinneista (7 luokkaa)
- Yksityisistä asuinrakennusinvestoinneista

Kotitalouksien kulutuksen aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen arvioinnissa estimoitiin 127 tuoteryhmän kulutusmenot kussakin kunnassa Tilastokeskuksen kulutustutkimusaineistosta

- Ennustetuista kulutuskoreista maakunnan tuoteryhmäkohtaiset päästöt jaettiin kuntiin (41 luokkaa)
- Päästöt erotellaan omalla alueella ja tuontialueilla muodostuneisiin päästöihin

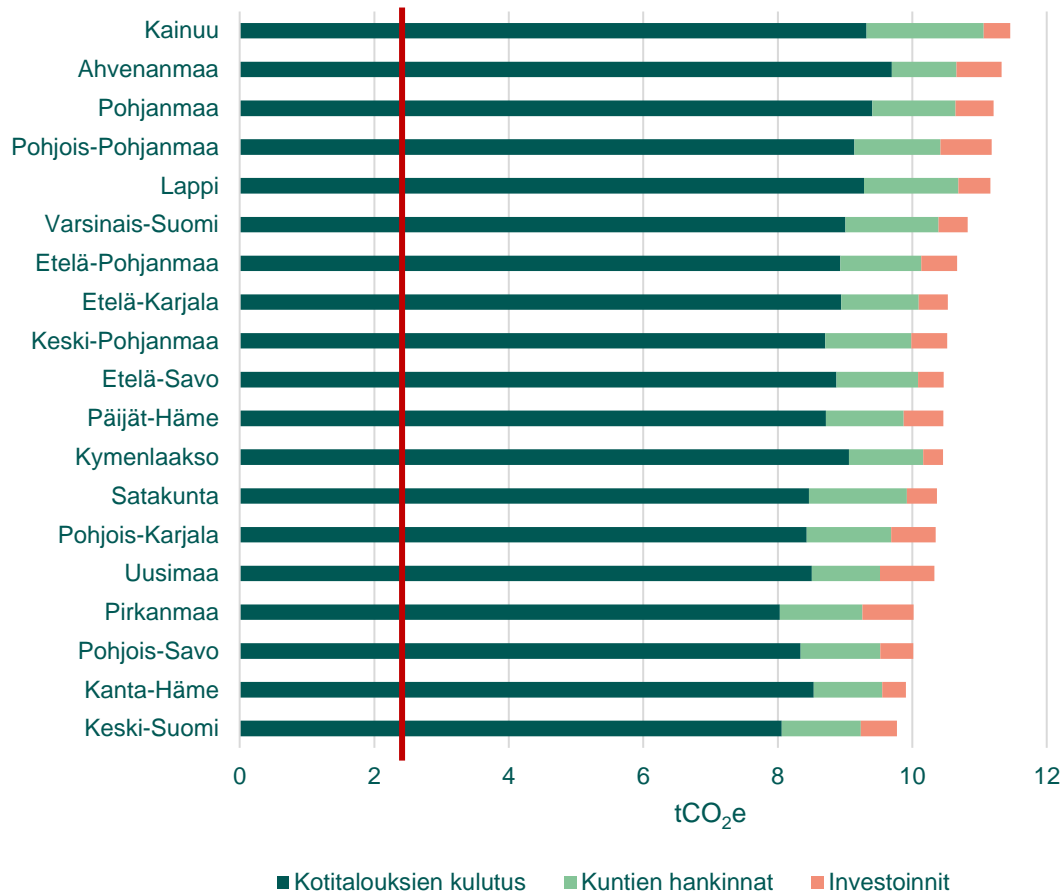
Suomen kuntien kulutusperäiset päästöt

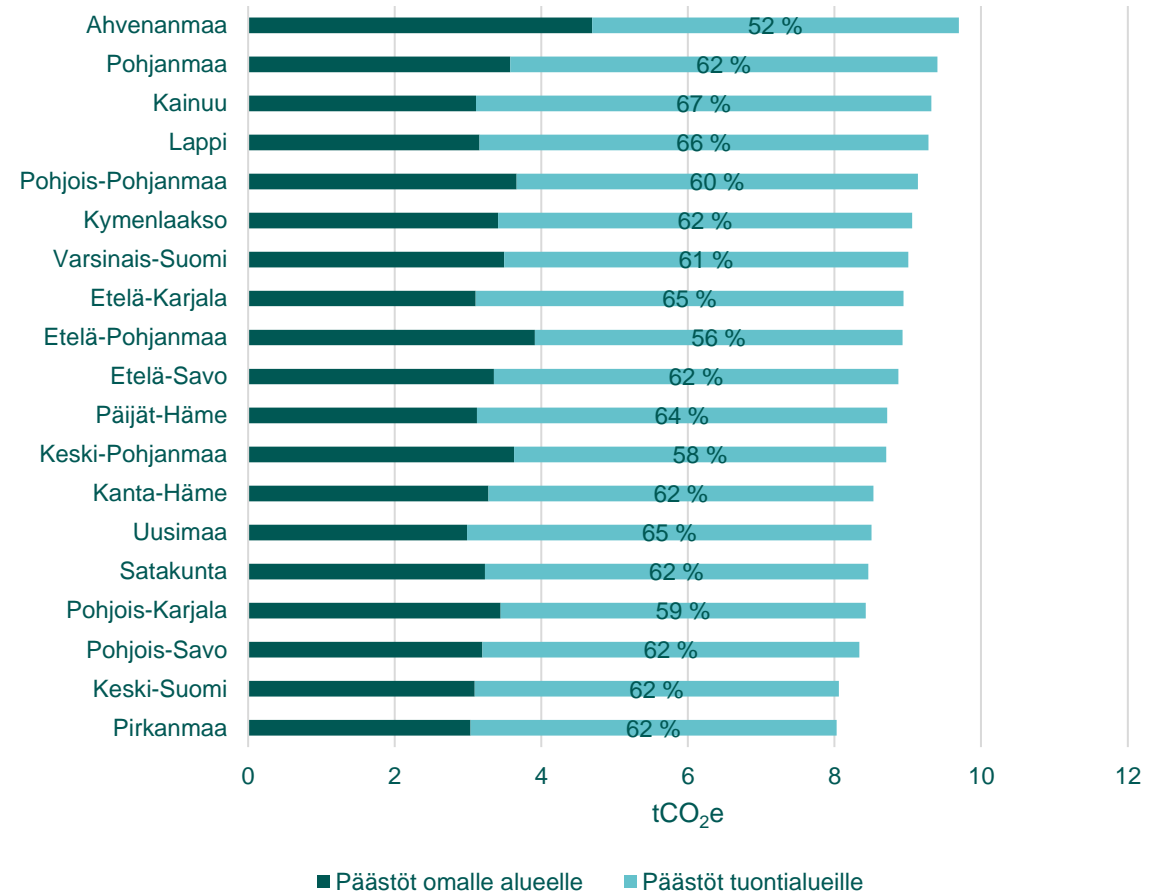

Maakunnat

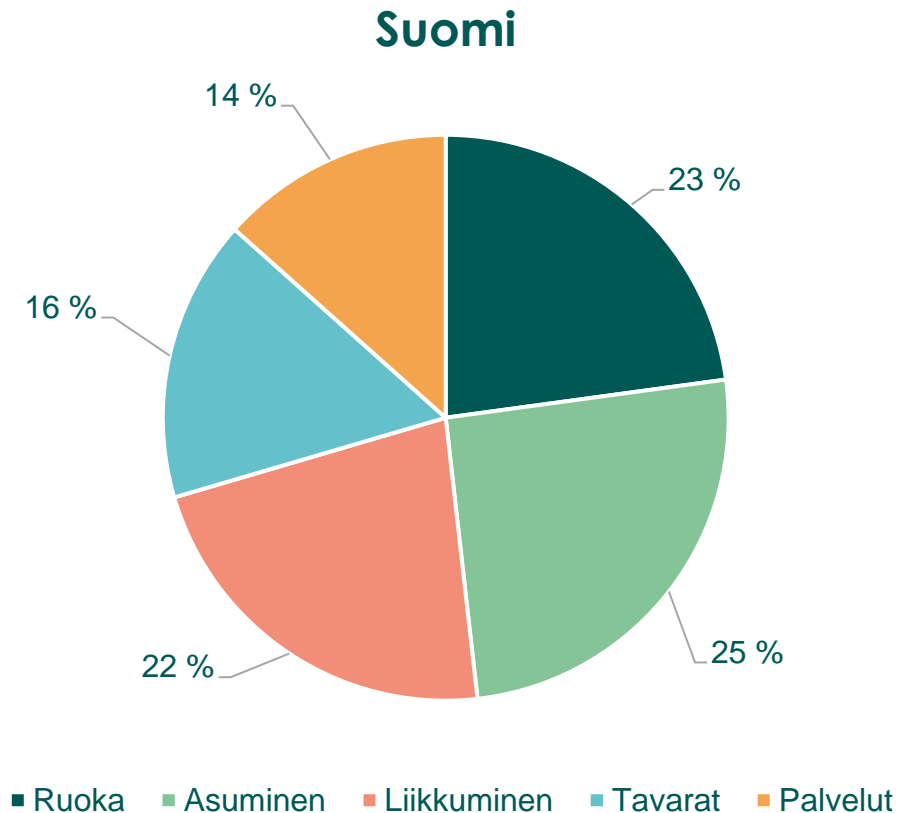
Asukaskohtaiset kulutusperäiset päästöt

Kotitalouksien kulutuksen päästöjen jakautuminen omalle alueelle ja tuontialueille

Kotitaloudet

Ruoka

- Alueiden välillä eroja luo erityisesti kasvi- ja eläinperäisten hyödykkeiden kulutukset.

Asuminen

- Etenkin kaukolämmön polttoainekäyttö määrittää asumisen ilmastopäästöjä.

Liikkuminen

- Alueen yhdyskuntarakenne ja joukkoliikenteen käyttömahdollisuudet määrittelevät liikkumisen päästöjä.

Tavarat

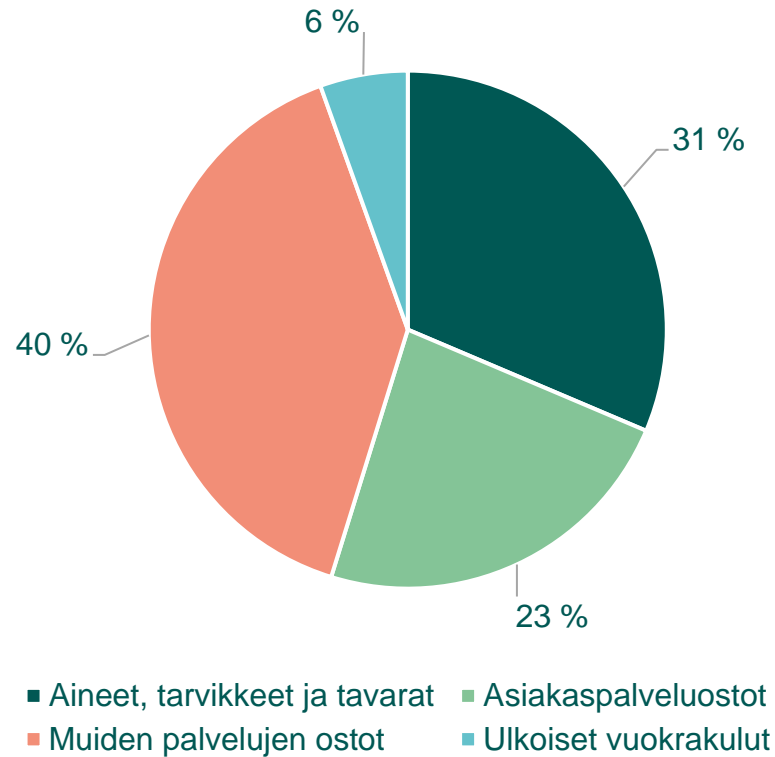
- Kaupungeissa päästöjä aiheutuu enemmän mm. vaatteiden hankinnasta, kun taas maaseutumaisissa kunnissa hankinnat kohdistuvat enemmän mm. kodin kalusteisiin.

Palvelut

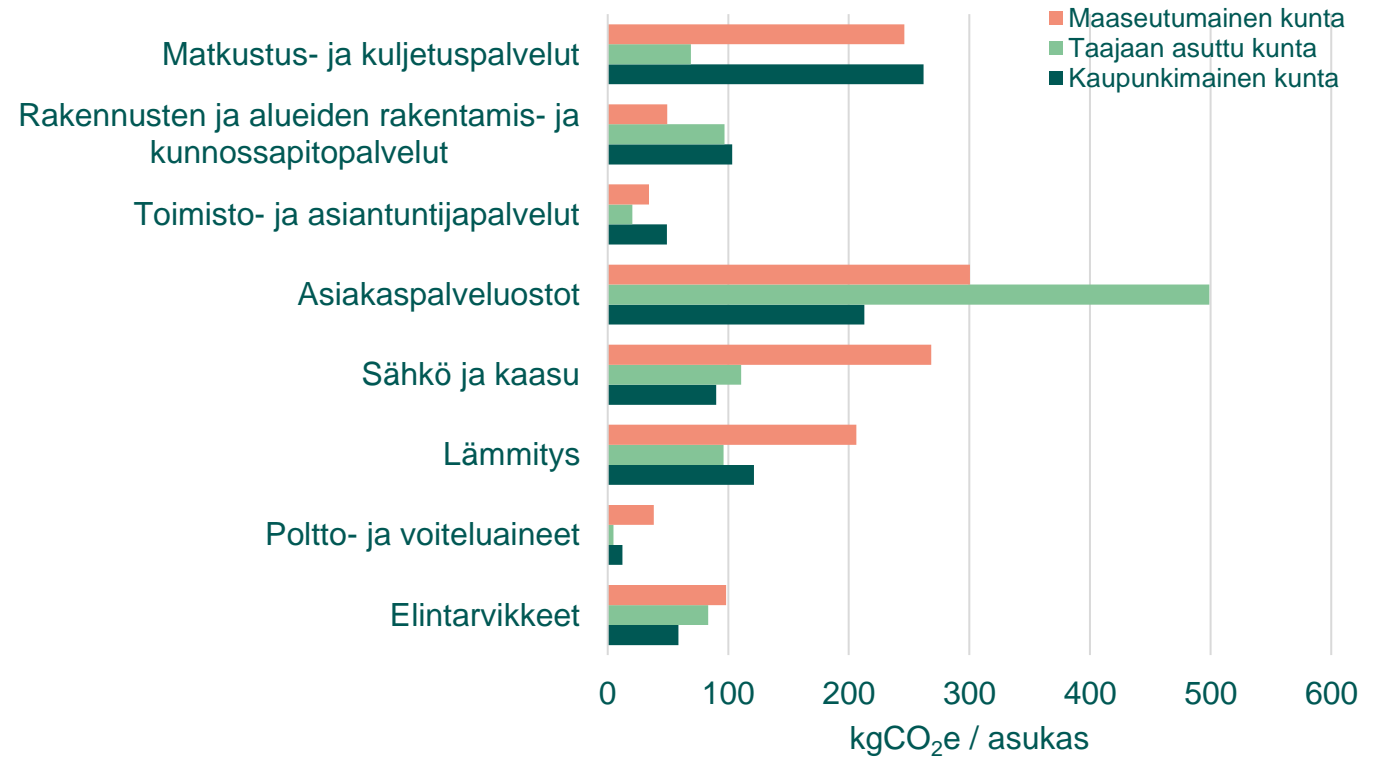
- Kaupunkimaisissa kunnissa palveluiden käyttö intensiivisempää, esimerkiksi ravintolapalvelut.

Kuntien hankinnat

Kuntien hankinnat Suomessa

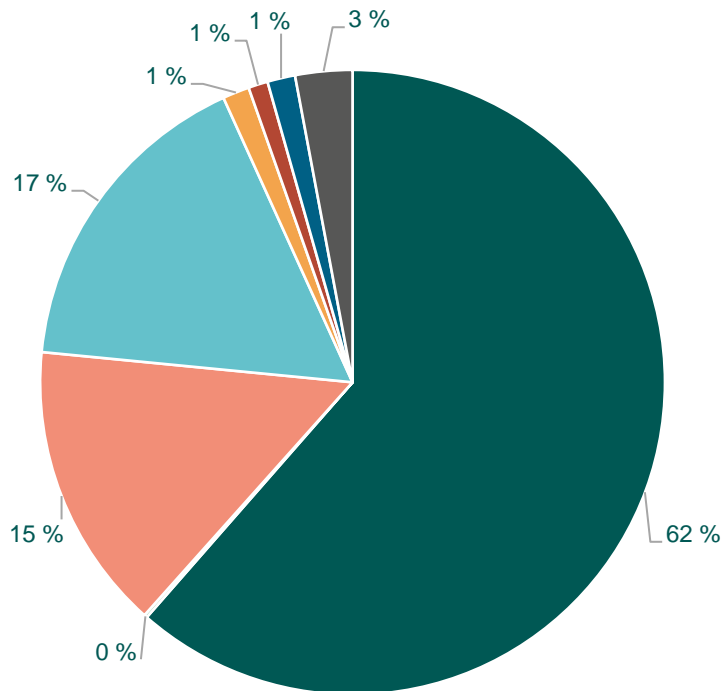

Asukaskohtaiset päästöt kuntien hankinnoista

Investoinnit

Investoinnit Suomessa

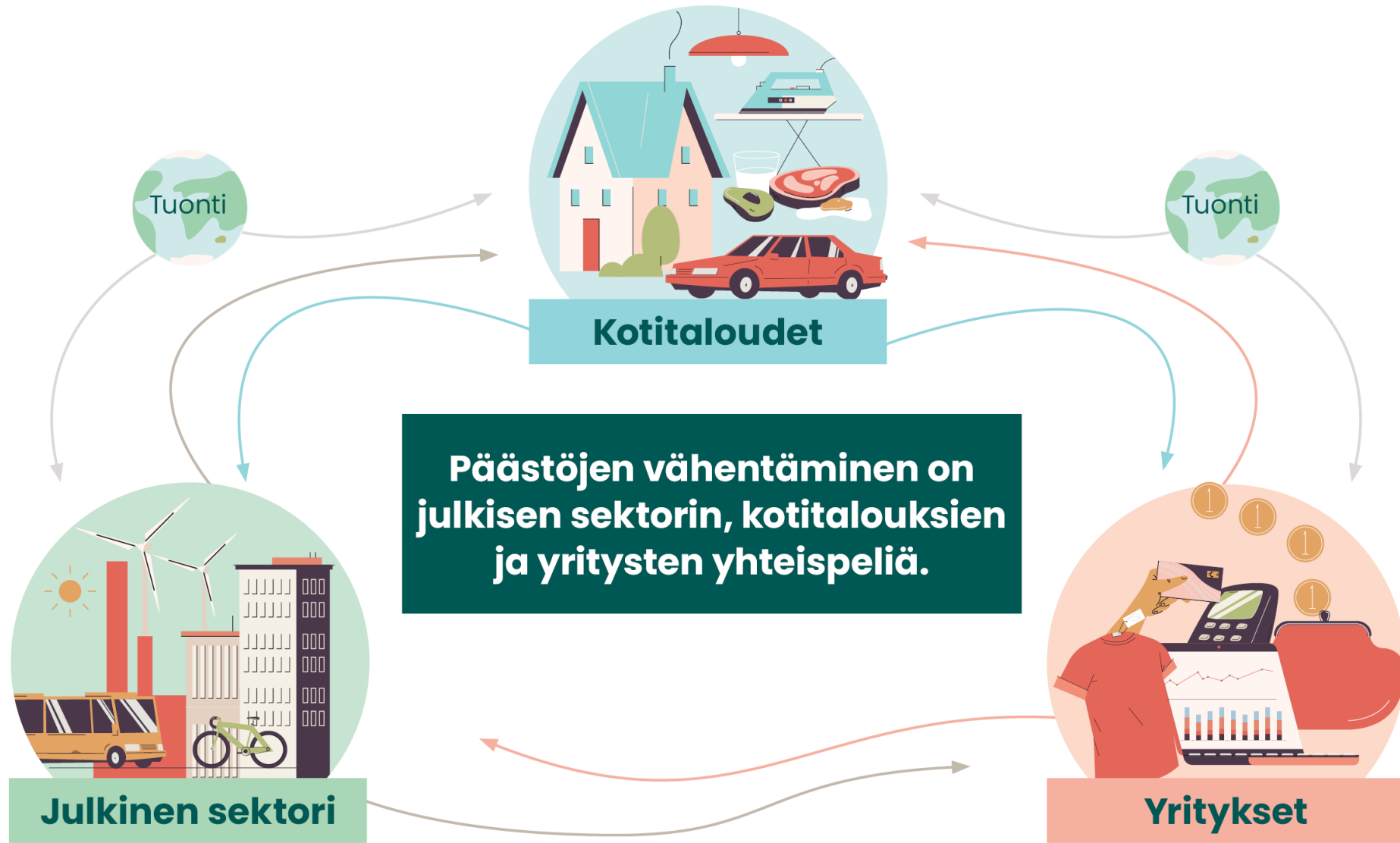
- Yksityiset asuinrakennusinvestoinnit
- Kuntien asuinrakennusinvestoinnit
- Muut julkiset talorakennukset
- Muut julkiset rakennelmat
- Maanparannukset
- Kuljetusvälineet
- Muut koneet ja laitteet
- Henkiset omaisuustuotteet

- Investoinneissa ei ole mukana valtion toteuttamia eikä yritysten investointeja
- Suurin osa investoinneista kohdistuu rakentamiseen ja siten päästöjä aiheutuu rakentamistoiminnoista
- Alueiden välillä on suuria eroja siinä, mikä on alueen taloustilanne ja millaisessa kehitysvaiheessa alue on

Miten pienentää päästöjä?

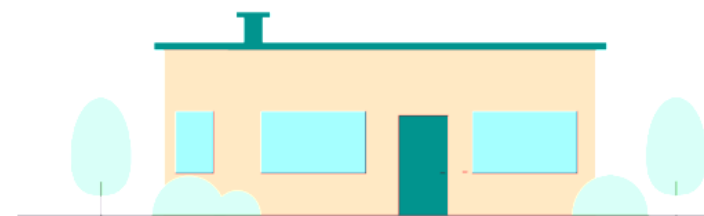
(Tekijä: Marja Salo, Syke)

© SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS. 2023. PIIRROKSET: FILM BUTIK.

Asuminen ja energia

Kuluta kohtuullisemmin

Kunta: Tilojen monikäyttöisyys ja käyttöaste

Asukas: Kohtuulliset asuinneliöt, yhteiset laitteet ja tilat, säästäväinen energiankäyttö

Kuluta toisin

Kunta: Vähäpäästöiset energialähteet tuotantolaitoksissa ja kiinteistökohtaisesti

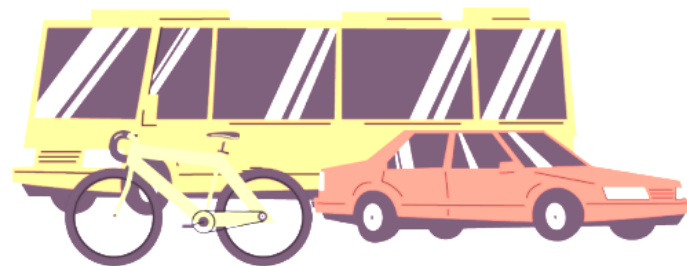
Asukas: Vähäpäästöiset kiinteistökohtaiset energiajärjestelmät, sähkönkulutuksen ajoittaminen

Paranna päästötehokkuutta

Kunta: Kiinteistökannan energiatehokkuus ja kiinteistöautomaatio

Asukas: Energiaremontit, älyohjaus

Liikkuminen

Kuluta kohtuullisemmin

Kunta: Yhdyskunta-rakenne, saavutettavuus, palveluverkko

Asukas: Asiointipaikkojen ja matkakohteiden valinta, asuinpaikka, etätyö

Kuluta toisin

Kunta: Joukkoliikenne ja liikenne palveluna, kävelyn ja pyöräilyn väylästä ja liikkumisen sujuvuus

Asukas: Kulutavan valinta arkimatkoilla (kävely, pyöräily, joukkoliikenne) ja pitkillä matkoilla

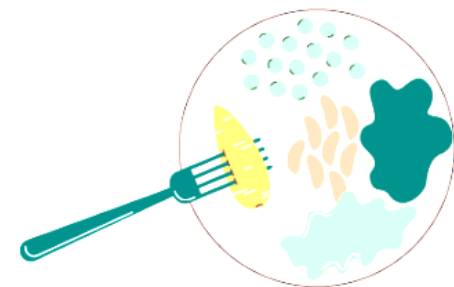
Paranna päästötehokkuutta

Kunta: Nopeusrajoitusten alentaminen, edellytykset sähköiselle liikkumiselle

Asukas: Henkilöauton käyttövoima, taloudellinen ajotapa

Ruoka

Kuluta kohtuullisemmin

Kunta: Ruokahävikki julkisissa ruokapalveluissa

Asukas: Ruokahävikki kotona ja lautashävikki ruokapalveluita käyttäessä

Kuluta toisin

Kunta: Julkisissa ruokapalveluissa kasvis- ja kalapainotteisempi tarjonta

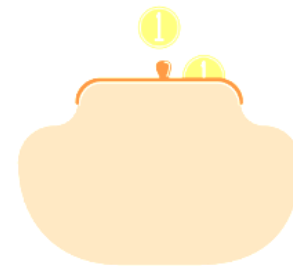
Asukas: Kasvis- ja kalapainotteisempi syöminen, lihan kulutuksen vähentäminen

Paranna päästötehokkuutta

Kunta: Energiatehokkuus omissa ruokapalveluissa

Asukas: Ilmasto-vaikutuksiltaan vähäisten tuotteiden ja palveluiden suosiminen (tuoteryhmän sisällä)

Muut tavarat ja palvelut

Kuluta kohtuullisemmin

Kunta: Huolto- ja korjauspalvelujen toimintaedellytysten vahvistaminen

Asukas: Tavaroiden käyttöiän pidentäminen (vähennä uuden hankintaa)

Kuluta toisin

Kunta: Kierrätys- ja uudelleenkäytön toimijoiden ja vertaistoiminnan edellytykset, kirjastot

Asukas: Käytettyjen tuotteiden hankinta, huolto- ja korjauspalvelut, yhteiskäyttö, kierrätys

Paranna päästötehokkuutta

Kunta: Energiatehokkuus kunnan omassa palvelujen tuotannossa

Asukas: Ilmasto-vaikutuksiltaan vähäisten tuotteiden ja palveluiden suosiminen (tuoteryhmän sisällä)

Lopuksi

- Edelläkävijäkunnissa kunnianhimoisia tavoitteita ollut pitkään. Esimerkiksi Hinku-verkoston on vuodesta 2008 sitoutunut yhteensä 93 kuntaa, joiden tavoitteena on -80% päästövähennys vuoden 2007 tasosta. Hinku-työhön kuuluu myös suunnitelmallinen ilmastotyö.
- Ilmastolakivelvoite tuo kaikille kunnille ilmastotavoitteet. Monet kunnat haluavat mennä lakia pidemmälle ja ottaa kulutusperusteisia näkökohtia nyt huomioon.
- Laskennan kehittäminen tukee nyt ja jatkossa uusien, entistä kunnianhimoisempien tavoitteiden asettamista.

Kiitos!

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

hiilineutraalisuomi.fi

CANEMURE